

تأثیر بیماری و سواس فکری-جبری بر خوانایی گزارشگری مالی

شهرزاد احمدی^۱، علی رضا معطوفی^۲

۱. دانشجوی دکترای حسابداری، گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران (نویسنده مسئول).

۲. گروه حسابداری، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هفتم، شماره پنجم وینج، سال ۱۴۰۱، صفحات ۴۶۵-۴۷۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۴

تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۰۳/۲۳

چکیده

هدف از پژوهش بررسی بیماری و سواس فکری-جبری در خوانایی گزارشگری مالی می‌باشد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، شبیه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل می‌باشد. جامعه آماری شامل تمامی مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. اطلاعات مربوط به بیماری و سواس فکری-جبری بر اساس پرسشنامه و سواس فکری-جبری پادوا در میان مدیران مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شد که نمونه نهایی شامل ۳۰ نفر به شیوه تصادفی انتخاب و در گروه آزمایش (۱۵ نفر) و گروه کنترل (۱۵ نفر) قرار گرفتند. برای بررسی بیماری فکری-جبری در خوانایی گزارشگری مالی سه سؤال تدوین گردید. براین اساس سه شاخص خوانایی گزارشگری مالی بر اساس شاخص‌های فوگ، فلش و طول متن مورد بررسی قرار گرفت. برای آزمون فرضیه‌ها از تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شده است. نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش نشان داد که تقاضت معناداری بین گروه‌های آزمایش و کنترل وجود دارد و وجود بیماری و سواس فکری-جبری باعث افت سطح خوانایی گزارشگری مالی می‌شود. نتایج این پژوهش کمک شایانی به استانداردهای حسابداری و حسابرسی و همچنین قوانین تجارت با توجه به ویژگی‌های شخصیتی گزارشگران مالی می‌نماید.

کلیدواژه: خوانایی گزارشگری مالی، بیماری و سواس فکری-جبری، شاخص فوگ، شاخص فلش، شاخص طول متن.

مجله پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، دوره هفتم، شماره پنجم وینج، سال ۱۴۰۱

مقدمه

یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی برای تصمیم‌گیری فعالان بازار سرمایه، سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان، گزارشگری مالی سالانه شرکت‌ها می‌باشد (دفونت و ذاگ^۱، ۲۰۱۴). در سال‌های اخیر، قانون گذاران بازار سرمایه و تدوین کنندگان استاندارد، در مورد توانایی درک گزارشگری‌های مالی شرکت‌ها توسط استفاده کنندگان آن‌ها و افشاگری گزارش‌های مالی خوانا و قابل فهم، نگران‌اند و این امر باعث گردیده که اقدامات لازم را انجام دهنده (بل و همکاران^۲، ۲۰۱۱). در این راستا، کمیسیون بورس اوراق بهادار آمریکا^۳ در سال ۱۹۶۷ برای ارائه رهنمودهایی به منظور بهبود خوانایی و قابلیت فهم رویدهای افشای شرکت‌ها، یک گروه مطالعاتی تشکیل داد (بالسون و میلر^۴، ۲۰۱۷). نتایج این گزارش‌ها (که در سال ۱۹۶۹ با عنوان گزارش ویت^۵ منتشر شد)، توصیه می‌کند که شرکت‌ها باید از انتشار گزارشگری پیچیده، طولانی و زائد بپرهیزند، زیرا تمامی سرمایه‌گذاران قادر به فهم سریع گزارشگری‌های پیچیده شرکت‌ها نیستند (آجینا و همکاران^۶، ۲۰۱۶). بلومفید^۷ (۲۰۰۸) معتقد است که مدیران اطلاعاتی را که تمایلی به افشا آن ندارند، پنهان کرده که باعث دشواری درک گزارشگری‌های مالی برای سرمایه‌گذاران می‌گردد. لی^۸ (۲۰۱۰) نیز معتقد است که مدیران می‌توانند انتقال خبر خوب یا خبر بد را از طریق گزارشگری‌های مالی پیچیده، پنهان نمایند. آبرناسی و همکاران^۹ (۲۰۱۹) نیز معتقدند، صاحبکارانی که گزارشگری‌های مالی با خوانایی کمتر ارائه می‌دهند، ممکن است ریسک دادخواهی بیشتری را تحمل کنند. در این راستا بوبکر و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۹) به هیات مدیره توصیه می‌کنند که شرکت‌ها باید از انتشار گزارشگری‌های زائد و پیچیده اجتناب کنند. از آنجاییکه خوانایی گزارشگری مالی پیامدهای اقتصادی بالهمیتی را به دنبال دارد (بونسال و میلر^{۱۱}، ۲۰۱۷)، لذا شناسایی عوامل مؤثر بر آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. به طور روزافزون محققان رشته‌های روانشناسی، مدیریت و حسابداری به اهمیت خلق و خوی احساسات و خصیصه‌های فردی و شخصیتی اذعان نموده‌اند (به عنوان مثال: بیچ و میشل^{۱۲}، ۱۹۸۷؛ کیدا و اسمیت^{۱۳}، ۱۹۹۵؛ فینوکان و همکاران^{۱۴}، ۲۰۰۰؛ مرس^{۱۵}، ۲۰۰۰؛ جالین و همکاران^{۱۶}، ۲۰۰۶؛ آبدین و احمد^{۱۷}، ۲۰۱۲؛ شری و همکاران^{۱۸}، ۲۰۱۴). کاشدان و رابرتس^{۱۹} (۲۰۱۷) تحقیقات متعددی که به بررسی نقش هیجانات و خلق و خوی کارکنان در سازمان پرداخته می‌شود

¹. DeFond & Zhang². Bell et al³. SEC (Securities and Exchange Commission)⁴. Bonsall & Miller⁵. Whit report⁶. Ajina et al⁷. Bloomfield⁸. Li⁹. Abernathy et al¹⁰. Boubaker et al¹¹. Beach & Mitchell¹². Kida & Smith¹³. Finucane et al¹⁴. Mellers¹⁵. Julien et al¹⁶. Abidin & Ahmad¹⁷. Sherry et al¹⁸. Kashdan & Roberts

را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها نشان دادند که هیجانات و خلق و خواهای شخصیتی واکنش‌هایی برای ارزیابی کارکنان مدیریت و حسابداری در سازمان می‌باشد. آنان بیان کردند که نادیده گرفتن این ویژگی‌های شخصیتی، اثربخشی و کارآیی سازمان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

وسوسات فکری-جبری^۱ یک بیماری اختلال اضطرابی^۲ با منشأ روان‌شناختی افکار مزاحم و اجراءاتی تکراری است (کاپالان و سادوک^۳، ۲۰۰۷). وسوسات فکری، تصورات، امیال و یا تفکراتی مقاوماند که فرد نمی‌تواند از آن‌ها دوری کند (آبروماتیز و همکاران^۴، ۲۰۱۵). وسوسات‌های جبری جریان‌های عادی و یا رفتارهای تکراری‌اند که از فرونشاندن وسوسات‌های فکری آشکار می‌گردد (آندروز و همکاران^۵، ۲۰۱۶). طبق تعریف ولز^۶ (۲۰۰۰) اختلال فکری-جبری عبارت است از حضور وسوسات‌ها یا اجراءاتی و یا هر دو. چمپرلین و همکاران^۷ (۲۰۱۷) در مطالعه‌ای برآورد کردند که ۲۱ تا ۲۵ درصد جمعیت عمومی، نشانه‌های غیرقابل تشخیص اختلال وسوساتی را نشان می‌دهد. هنسler و همکاران^۸ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای اختلال فکری-جبری را چهارمین تشخیص شایعه روان‌شناختی اعلام کردند. ساکنا و همکاران^۹ (۲۰۱۶) بیان می‌کنند که تعدادی از بیماران رویدادهای تسریع‌کننده^{۱۰} را گزارش می‌کنند. لوسی و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۷) رویدادهای تسریع‌کننده را شامل: فشارهای روانی در محیط کار و خانواده، افزایش سطح مسئولیت در محیط کار و خانه و مشکلات سلامتی مانند داغدیدگی می‌دانند. هبرت و کلز^{۱۲} (۲۰۱۶) معتقدند که وسوسات‌ها از عالم اصلی اختلال فکری-جبری هستند و از افکار مزاحمی که به‌طور طبیعی رخ می‌دهند، به‌احتمال بیشتری وسوسات را تجربه می‌کنند. بیان کردند که اشخاصی که به افکار ناخوانده‌ی خود اهمیت می‌دهند، به‌احتمال بیشتری وسوسات را تجربه می‌کنند.

با توجه به مطالب بیان‌شده، هدف این پژوهش بررسی تأثیر بیماری وسوسات فکری-جبری بر خوانایی گزارشگری مالی می‌باشد. نتایج این پژوهش به آگاهی مدیران شرکت‌ها و افزایش دانش در خصوص گزینش مدیران مالی با توجه به برخی اختلالات شخصیتی و ویژگی‌های شخصیتی در آن‌ها کمک می‌نماید. همچنین برای سرمایه‌گذاران زمینه‌ای را فراهم می‌آورد که علاوه بر صلاحیت حرفه‌ای به‌سلامت شخصیتی و روانی مدیران مالی را مدنظر قرار دهند و همین‌طور این پژوهش در تحلیل‌های رفتاری مدیران مالی نیز کمک شایانی می‌نماید. برخلاف پژوهش‌های پیشین که بیشتر به عوامل غیرشخصی توجه داشته‌اند این پژوهش به عامل شخصی توجه می‌کند؛ و همچنین پژوهشی مشابه در مورد بررسی بیماری وسوسات فکری-جبری در گزارشگری مالی دیده نشده است.

^۱. Obsessive Compulsive Disorder(OCD)

^۲. Anxiety disorder

^۳. Kaplan & saduk

^۴. Abramowitz et al

^۵. Andouz et al

^۶. Wells

^۷. Chamberlain et al

^۸. Henseler et al

^۹. Saxena et al

^{۱۰}. Precipitating event

^{۱۱}. Lucey et al

^{۱۲}. Herbst & Kulz

^{۱۳}. Watkins et al

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش، شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون-پس آزمون با گروه کنترل می باشد. جامعه آماری شامل تمامی مدیران مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. نمونه گیری اولیه به صورت داوطلبانه توسط فراخوان اجرای پژوهش انجام شد که ۹۵ نفر پرسشنامه پادوا را تکمیل کردند. سپس از میان آنها، افراد مبتلا به اختلال سواس فکری-جبری بر اساس پرسشنامه پادوا (که به تائید روانشناس بالینی نیز رسیده است) که تابه حال تحت درمان دارویی و روان شناختی قرار نگرفته بودند، ۳۰ نفر به شیوه تصادفی انتخاب و در گروه آزمایش (۱۵ نفر) و گروه کنترل (۱۵ نفر) قرار گرفتند.

ابزارهای پژوهش

سواس فکری-جبری: کتاب روانپژوهی کاپلان^۱ (۲۰۱۵) و سواس فکری-جبری را این گونه تعریف کرده است: «یک اختلال اضطرابی مزمن است که با اشتغال ذهنی مفرط در مورد نظم و ترتیب و امور جزئی و همچنین کمال طلبی همراه است که تا حدی به از دست دادن انعطاف پذیری صراحت و کارایی می انجامد». اولین بار پرسشنامه سواس فکری-جبری پادوا^۲ اولین بار توسط سانایو^۳ (۱۹۸۰) در کشور ایتالیا برای ارزیابی اختلال سواس فکری-جبری ساخته شد. این پرسشنامه شامل ۳۹ سؤال، بر اساس طیف پنج لیکرت (ابداً=۰، کمی=۱، تا حدودی=۲، زیاد=۳، خیلی زیاد=۴) و سواس فکری-جبری را مورد ارزیابی قرار می دهد. استرون برگر و بورن^۴ (۱۹۹۰) و مک دوناد و دسیو^۵ (۱۹۹۹) معتقدند که پرسشنامه پادوا مقیاس ابعاد سواس فکری-جبری را گزارش می کند. برای اولین گودرزی و فیروزآبادی (۱۳۸۲) پرسشنامه پادوا را برای جمعیت ایرانی مورد ارزیابی قرار دادند. اعتبار همگرایی همبستگی پرسشنامه پادوا بین ۰/۷۵ تا ۰/۶۵ برآورد شد. ثبات درونی با آلفای کرونباخ ۰/۹۵ برای کل پرسشنامه در جمعیت ایرانی تائید شد. پایایی آزمون باز پرسشنامه پادوا به مدت چهار هفته برای نمره کل ۰/۷۹ ارزیابی شد؛ بنابراین، پرسشنامه پادوا در جمعیت ایرانی اعتبار و پایایی بالایی است و می توان از آن برای سنجش اختلال سواس فکری-جبری استفاده گردد (گودرزی^۶، ۲۰۰۵).

خوانایی گزارشگری مالی: متغیر وابسته پژوهش حاضر خوانایی گزارشگری مالی است که برای اندازه گیری آن مطابق با پژوهش یو و ژانگ^۷ (۲۰۰۹)، اورنس^۸ (۲۰۱۳)، آجینا^۹ و همکاران (۲۰۱۶)، حبیب و حسن^{۱۰} (۲۰۱۸)، لیم^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۸) و آبرناسی^{۱۲}

¹.Kaplan

².Padua

³.Sanavio

⁴.Strenberger & Burn

⁵. Mac Donald & De Silva

⁶. Goodarzi

⁷. You & Zhang

⁸.Orens

⁹. Ajina et al

¹⁰.Habib & Hasan

¹¹.Lim et al

¹².Abernasi et al

و همکاران (۲۰۱۹) از سه شاخص فوگ^۱، فلش^۲ و طول متن^۳ استفاده گردیده است. برخی از پژوهشگران داخلی نظری ریاضی (۱۳۹۷)، فضل الهی و ملکی توana (۱۳۸۹)، رضایی پیته نوئی و صفری گرایلی (۱۳۹۷) و داداشی و نوروزی (۱۳۹۹) از سه شاخص فوق برای اندازه‌گیری خوانایی گزارشگری مالی استفاده کردند.

۱) شاخص فوگ: اولین شاخص خوانایی گزارشگری مالی، شاخص فوگ است که تابعی از دو متغیر طول جمله (برحسب کلمات) و کلمات پیچیده (تعریف شده به صورت کلمات با سه یا چند بخش) است که از طریق رابطه (۱) محاسبه می‌گردد:

$$\text{رابطه (۱)} \quad (\text{میانگین تعداد کلمات هر جمله} + \text{درصد کلمات پیچیده}) \times ۰/۴ = \text{شاخص فوگ}$$

فرآیند و نحوه تعیین سطح خوانایی گزارشگری مالی هیات مدیره در شاخص فوق به ترتیب زیر است: ۱) انتخاب یک نمونه یک صد کلمه‌ای از ابتدا، یک نمونه یک صد کلمه از وسط و یک نمونه یک صد کلمه‌ای از اواخر گزارش به صورت تصادفی، ۲) شمارش تعداد جملات هر یک از نمونه‌ها،

۳) مشخص کردن متوسط طول جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات کامل هر نمونه یک صد کلمه‌ای، ۴) شمارش تعداد کلمات سه‌هایی^۴ و بیش از سه‌هایی موجود (کلمات پیچیده) در هر کدام از متنون یک صد کلمه‌ای، ۵) جمع کردن تعداد کلمات پیچیده با تعداد متوسط کلمات در جملات، ۶) ضرب کردن حاصل جمع تعداد کلمات دشوار و متوسط کلمات در جملات با عدد ثابت ۰/۴، ۷) انجام محاسبات بندهای ۴، ۵، ۶ برای دو نمونه یک صد کلمه‌ای دیگر، ۸) محاسبه میانگین نتایج هر سه نمونه از طریق جمع کردن و تقسیم بر تعداد (فضل الهی و توana، ۱۳۸۹).

رابطه بین شاخص فوگ و سطح خوانایی بدین شرح است که: $\text{FOG} \geq ۱۸$ یعنی متن قابل خواندن نبوده و بسیار پیچیده است؛ ۱۴-۱۸ (متن سخت)؛ ۱۲-۱۴ (متن مناسب)؛ ۱۰-۱۲ (متن قابل قبول)؛ و ۱۰-۸ (متن آسان) است.

۲) شاخص فلش: دومین شاخص خوانایی گزارشگری مالی، شاخص فلش است. در سال ۱۹۴۸ شاخص فلش برای تعیین سطح سادگی یا دشواری و ضریب سادگی متنون بر اساس دو عامل زبانی، یعنی طول متوسط جمله و تعداد هجاهای طراحی شده است که از طریق رابطه (۲) به دست می‌آید:

$$\text{رابطه (۲)} \quad (\text{میانگین تعداد هجاهای در هر کلمه}) - ۱/۰۱۵ \quad (\text{میانگین تعداد کلمات در هر جمله}) - ۰/۸۳۵ = \text{شاخص فلش}$$

۱) انتخاب سه نمونه یک صد کلمه‌ای از بخش‌های ابتدایی وسطی و انتهایی گزارش به صورت تصادفی، ۲) تعیین طول کلمات از طریق شمارش تعداد هجاهای در کلمه‌های انتخاب شده، ۳) تعداد شمارش جملات موجود در یک صد کلمه اول، دوم و سوم، ۴) تعیین طول متوسط جملات از طریق تقسیم تعداد کلمات به تعداد جملات کامل هر متن یک صد کلمه‌ای، ۵) محاسبه میانگین طول کلمات و میانگین طول متوسط جملات متن یک صد کلمه‌ای، ۶) ضرب میانگین طول کلمات (تعداد هجاهای) در عدد ثابت ۰/۸۴، ۷) کسر

^۱. Fog Ind

^۲. Flesch Ind

^۳. Length

^۴ کلمه‌ای که از سه هجا تشکیل شده باشد (مانند کلمه نوشتر) سه هایی خوانده می‌شود (شبیه کلمه سه بخشی). کلمه‌ای را که بیش از سه هجا داشته باشند چند هایی می‌خوانند (مانند نمایشگاه).

کردن حاصل از ضرب بند ۶ از عدد ثابت ۸، ۲۰۶/۸۳۵ ضرب کردن متوسط طول جملات در عدد ۱/۰۱۵ کم کردن حاصل از باقیمانده محاسبات بند ۷ (فضل الهی و توانا، ۱۳۸۹).

رابطه بین شاخص فلش و سطح خوانایی گزارشگری مالی به این صورت است: ۹۰-۸۰ (متن ساده؛ ۹۰-۸۰)؛ ۸۰-۷۰ (متن ساده؛ ۸۰-۷۰)؛ ۷۰-۶۰ (متن معمولی)؛ ۶۰-۵۰ (متن قدری دشوار)؛ ۵۰-۳۰ (متن دشوار) و ۳۰-۰ (متن بسیار دشوار) است.

(۳)شاخص طول متن: سومین شاخص خوانایی گزارشگری مالی، شاخص طول متن می‌باشد (رضا پیته نوئی و صفری گرایلی، ۱۳۹۷) که از طریق رابطه (۳) محاسبه می‌گردد:

$$\text{رابطه (۳)} = \text{شاخص طول متن} - \text{LN} = \text{تعداد کلمات متن}$$

رابطه بین شاخص طول متن و سطح خوانایی گزارشگری مالی به این صورت است: ۱۰-۱۲ (متن مناسب؛ ۱۰-۱۲) (متن قابل قبول) و ۱۰-۸ (متن آسان). از آنجاییکه مقادیر بیشتر سه شاخص فوق، بیانگر میزان خوانایی کمتر گزارشگری مالی است، بنابراین مقدار محاسبه شده در عدد منفی یک (-۱) ضرب می‌شود تا معیار مستقیمی از شاخص خوانایی گزارشگری مالی به دست آید (رضاپیته نوئی و صفری گرایلی، ۱۳۹۷؛ داداشی و نوروزی، ۱۳۹۹).

جلسات درمانی

محتوای جلسات درمانی، برگرفته از جلسات درمانی فراشناختی ولز (۲۰۰۹) می‌باشد که به صورت ۱۰ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تدوین شده است. جلسات درمانی فراشناختی ولز در مطالعه علوی پایدار و همکاران (۱۳۹۶) برای درمان وسوسات فکری-جبیری مورداستفاده قرار گرفته است.

جدول ۱. محتوای جلسات درمانی فراشناختی برگرفته از ولز (۲۰۰۹)

تعداد جلسات	اهداف / محتوا / تغییر رفتار مورد نظر
جلسه اول	معرفی اعضاء / ارزیابی درمان جویان توسط پرسشنامه پادوا. آشنایی کلی با عالم اختلال. تدوین فرمول‌بندی موردی. احرای آزمایش سرکوب فکر. تمرين آگاهی گسلیده ^۱ بر روی افکار خوشی / آگاهی نسبت به کنترل افکار.
جلسه دوم	معرفی تکنیک‌های غلبه بر کنترل فکر / فرمول‌بندی موردی. تمرين بیشتر بر ذهن‌آگاهی گسلیده بر روی افکار وسوسی. معرفی رؤیایی همراه با انجام پاسخ و به تعویق انداختن آیین مدنی‌ها / کاهش افکار مزاحم و اضطراب حاصل از آن.
جلسه سوم	معرفی تکنیک‌های غلبه بر اعمال وسوس / اجرای تکنیک ATT ^۲ . تمرين بیشتر رؤیایی و انجام پاسخ. معرفی رؤیایی و جلوگیری از پاسخ مبتنی بر مدل فراشناختی و طرح آزمایش‌های رفتاری / تمکز بر زمان حال و کاهش اعمال وسوسی.

^۱ لازم به ذکر است که به دلیل وجود محدودیت‌های خاص در محیط گزارشگری مالی شرکت‌ها در ایران از قبیل عدم انتشار گزارشگری‌های مالی بیشتر شرکت‌ها به صورت فایل WORD شمارش کلمات و جملات و شمارش واژه‌های سه هجاهایی و بیشتر به صورت دستی انجام شده است.

². detachment mindfulness

³. attention training technique

مرور تکنیک‌های پیشین و معرفی آزمایش رفتاری/ چالش کلامی و اجرایی آزمایش‌های رفتاری درباره باورهای مربوط به اهمیت افکار، رؤیایی و جلوگیری از پاسخ/ کاهش افکار و اعمال وسوسی.	جلسه چهارم تا هشتم
تغییر باورهای فراشناختی و تمرین تکنیک‌های پیشین/ تغییر باورها درباره آینمندی‌های وسوسی توسط آزمایش‌های رفتاری. کار بر روی افکار مزاحم باقی‌مانده. طراحی برنامه جدید برای مقابله با افکار مزاحم/ تغییر باورهای وسوسی.	جلسه نهم
تدوین برنامه پیشگیری از عود و مرور تکنیک‌های مرور فنون فراشناختی و کار بر روی باورها و رفتارهای وسوس باقی‌مانده. توضیح پیشگیری از عود و تحکیم برنامه جدید برای مقابله با وسوسه‌ها در آینده. ارزیابی مجدد توسط پرسشنامه پادوا/ کاهش اعمال و افکار وسوسی و آگاهی از عود.	جلسه دهم

یافته‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی مانند محاسبه میانگین، انحراف استاندارد و نیز روش آمار استنباطی تحلیل کوواریانس چندمتغیره^۱ استفاده شد. داده‌های مربوط به گروه آزمایش (شامل ۱۵ نفر با میانگین سنی ۴۱/۲۳ و انحراف معیار ۰/۲۴) و گروه کنترل (شامل ۱۵ نفر با میانگین سنی ۳۷/۱۹ و انحراف معیار ۴/۶۸) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. جدول شماره ۲، میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون – پس‌آزمون مؤلفه‌های مربوط به شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی شامل شاخص‌های فوگ، فلش و طول متن در دو گروه آزمایش و کنترل را نشان می‌دهد.

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد نمرات پیش‌آزمون – پس‌آزمون متغیرهای پژوهش

متغیر	زمان	گروه آزمایش (n=15)		گروه کنترل (n=15)	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
شاخص فوگ	پیش‌آزمون	۱۱/۴۹	۳/۲۳	۳/۲۳	۱۵/۴۳
	پس‌آزمون	۱۳/۹۸	۲/۹۵	۱۷/۸۰	۱/۰۳
	پیش‌آزمون	۳۶/۴۱	۴/۰۲	۵۴/۶۹	۳/۱۴
شاخص فلش	پس‌آزمون	۴۵/۶۳	۳/۶۹	۷۰/۱۹	۲/۲۵
	پیش‌آزمون	۱۰/۴۷	۳/۴۱	۱۵/۴۱	۲/۵۶
شاخص طول متن	پس‌آزمون	۱۴/۱۲	۲/۱۴	۱۷/۲۳	۱/۱۹

نتایج ارائه شده در جدول ۲ بیانگر آن است که در گروه آزمایش، میانگین نمرات پس‌آزمون تمامی مؤلفه‌های مربوط به شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی نسبت به مرحله پیش‌آزمون افزایش یافته است. در جدول ۳ نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیره مقایسه دو گروه آزمایش و کنترل در خوانایی گزارشگری مالی ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیره مقایسه دو گروه آزمایش و کنترل در متغیرهای مربوط به شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی

مقدار لامبدا	آزادی فرضیه	درجه آزادی خطای F	مقدار آماره F	سطح معناداری	ضریب اتا
۰/۱۷	۳	۲۳	۳۰/۱۶	۰/۰۵۶	۰/۸۷

¹ Multiple analysis of covariance

نتایج جدول ۳ بیانگر آن است که با کترل اثر نمرات پیش آزمون، در متغیر شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی که از ترکیب خطی نمرات پس آزمون مؤلفه‌های آن تشکیل شده است، بین دو گروه آزمایش و کترل تفاوت معناداری وجود دارد؛ اما در ادامه لازم است که مشخص شود کدام مؤلفه‌ها تفاوت معناداری دارند.

جدول ۴ نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی‌ها در مؤلفه‌های متغیر شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی را نشان داده است.

جدول ۴. نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی‌ها در مؤلفه‌های متغیر شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی

متغیر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	سطح معناداری عدم اثربخشی	ضریب آتا
شاخص فوگ	۱۵۷/۷۸	۱	۱۵۷/۷۸	۱۵۷/۷۸	۰/۰۰۰	۰/۵۳
شاخص فلش	۳۱۱/۰۴	۱	۳۱۱/۰۴	۳۱۱/۰۴	۰/۰۰۰	۰/۶۸
شاخص طول متن	۱۵۶/۷۶	۱	۱۵۶/۷۶	۱۵۶/۷۶	۰/۰۰۰	۰/۵۲

نتایج آزمون اثرات بین آزمودنی‌ها برای مقایسه گروه آزمایش (افراد دارای افراد و سواس فکری-جبری) و گروه کترل (افراد فاقد بیماری) در تک تک مؤلفه‌های متغیر شاخص‌های سه گانه خوانایی گزارشگری مالی نشان داد که آماره F مشاهده شده برای متغیرهای فوق معنادار است و در این مؤلفه‌ها تفاوت معناداری بین گروههای آزمایش و کترل وجود دارد و وجود بیماری و سواس فکری-جبری باعث افت سطح خوانایی گزارشگری مالی می‌شود ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش بررسی بیماری و سواس فکری-جبری در خوانایی گزارشگری مالی می‌باشد. همان‌طور که در مبانی نظری و پیشینه پژوهش مطرح گردید، عوامل متعددی بر خوانایی گزارشگری مالی مؤثر هستند، یکی از عواملی که تاکنون تأثیر آن بر خوانایی گزارشگری مالی در پژوهش‌های خارجی و داخلی بررسی نشده است، ویژگی فردی شامل داشتن یا نداشتن بیماری و سواس فکری-جبری در مدیران مالی می‌باشد. برای بررسی بیماری فکری-جبری در خوانایی گزارشگری مالی سه سؤال تدوین گردید. براین اساس سه شاخص خوانایی گزارشگری مالی بر اساس شاخص‌های فوگ، فلش و طول متن مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از سؤالات پژوهش نشان داد که بیماری و سواس فکری-جبری بر خوانایی گزارشگری مالی بر اساس شاخص‌های فوگ، فلش و طول متن تأثیر دارد. نتایج پژوهش سالکوسکسیس (۱۹۸۹) در اختلال و سواس فکری-جبری نشان داد که افراد مبتلا به وسوس فکری-جبری احساس مسئولیت بیشتری در قبال خطر احتمالی دارند و ارزیابی مسئولیت با هدف ایجاد و آسیب از ممانعت خطر اهمیت بسزایی دارد. به این معنی که افراد و سواس فکری-جبری گرایش به این فکر دارند که آنان مسئول ایجاد و یا جلوگیری از افزایش یک واقعه مصیبت‌بار هستند. راچمن و همکاران (۱۹۹۶) معتقدند که در این مورد رابطه بین وسوس فکری-جبری و سودمندی شناختی وجود دارد که آن را همچو شی فکری-جبری (عملی) نامیدند. براین اساس مدیران مالی که دچار اختلال و سواس فکری-جبری هستند، از درستی اعمالی که انجام می‌دهند اطمینان ندارند و این امر باعث می‌گردد که کارهای انجام شده نظیر نوشتن گزارشگری مالی را دوباره ارزیابی کنند. مطابق با پژوهش لوپاتیک و راچمن (۱۹۹۵) افراد مبتلا به وسوس فکری-جبری دارای کمال‌گرایی می‌باشند. می‌توان از نتایج پژوهش چنین تبیین کرد که مدیران مالی که دچار وسوس فکری-جبری هستند، از سطوح بالا کمال‌گرایی برخوردارند. کمال‌گرایی ویژگی شخصیتی است که با تلاش فرد برای بی‌عیب و نقص بودن استانداردها برای بالا

بردن سطح عملکرد توصیف می‌گردد که با خودارزیابی انتقادی و نگرانی در مورد ارزیابی دیگران همراه است. با این توضیح می‌توان تبیین کرد که مدیران مالی دچار وسوس فکری-جبری به علت داشتن انتظارات از خود و دیگران، در نوشتن گزارشگری مالی عملکرد بهتری برای خوانایی آن دارند؛ یعنی این افراد به گونه‌ای وسوسی نسبت به اعمال خود عمل می‌کنند. درواقع این نوعی کمال‌گرایی جامعه مدار مدیران مالی دچار وسوس فکری-جبری است که وسوس فرد نسبت به کارها و اعمال خویش می‌شود. همانند اینکه فرد احساس ضرورت رعایت استانداردها و برآورده ساختن انتظارات تجویزشده از سوی افراد و جامعه را به‌منظور کسب تائید می‌داند. این امر منجر می‌گردد که افراد از استانداردهای گزارشگری مالی به علت تائید شدن توسط جامعه بیشتر استفاده کنند. مدیران مالی که در نوشتن گزارشگری مالی دچار وسوس فکری-جبری می‌شوند دارای کمال‌گرایی بالاتری هستند که باعث می‌گردد آن‌ها از تلاش و عملکرد خویش لذت ببرند زیرا برای رسیدن به اهداف خود انگیزه دارند و تلاش می‌کنند تا به اهداف خود نائل شوند که درواقع به عنوان کمال‌گرایی سازگار با جامعه می‌توان از آن نام برد. پژوهش حاضر تأکیدی بر پژوهش سالکوسکسیس (۱۹۸۵) می‌باشد که بیان می‌کند افراد وسوس فکری-جبری مستعد مسئولیت‌پذیری هستند که منجر به کمال‌گرایی می‌گردد. اگرچه وسوس فکری-جبری دارای جنبه‌های مثبت و منفی (در مبانی نظری بحث گردید) می‌باشد، اما نتایج پژوهش نشان داد که افکار مثبت و منفی وسوس فکری-جبری به عنوان یک فرستاد است که جنبه‌های خواهایند آن می‌تواند به عملکرد بهتر کارها و اعمال منجر گردد. گزارشگران مالی نسبت به جامعه مسئولیت دارند زیرا گزارشگری‌های مالی برای تصمیم‌گیری‌های مالی اطلاعات حیاتی در مورد سلامت شرکت‌ها ارائه می‌دهد. این گزارشات در تصمیم‌گیری‌های مؤثر افراد و سازمان‌ها نقش بسزایی دارد. لذا نتایج این پژوهش کمک شایانی به استانداردهای حسابداری و حسابرسی و قانون تجارت با توجه به ویژگی‌های شخصیتی گزارشگران مالی می‌نماید. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌گردد که کلاس‌های روانشناسی جهت آشنایی با ویژگی‌های شخصیتی خود و همچنین ارائه آموزش‌های لازم جهت کنترل ویژگی‌های شخصیتی در حسابداران، مدیران مالی و مدیر عامل شرکت‌ها برگزار گردد. به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد که در پژوهش‌های آتی، تأثیر بیماری وسوس فکری-جبری در مسئولیت اجتماعی حسابداران مورد بررسی قرار گیرد. همچنین پیشنهاد می‌گردد که بیماری وسوس فکری-جبری در اظهارنظر حسابسان و بندهای گزارش حسابرسی مورد بررسی قرار گیرد. مهم‌ترین محدودیت پژوهش حاضر، مربوط به گردآوری داده‌ها با پرسشنامه می‌باشد که در رابطه با عدم همکاری برخی از مدیران مالی مبنی بر پرکردن پرسشنامه‌ها و همچنین برداشت نادرست از سوال‌های پرسشنامه و عدم دقت کافی در پاسخ‌گویی به سؤالات می‌باشد.

منابع

- کاظمی علوم، مهدی؛ زلقی، حسن و جلالوند، حسین (۱۳۹۹). تأثیر خوانایی گزارشگری مالی بر معیارهای ریسک پروژه حسابرسی.
- بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۷ (۲)، ۲۰۲-۲۳۰.
- فضل الهی، سیف الله و ملکی توان، منصوره (۱۳۸۹). روش‌شناسی تحلیل با تأکید بر تکنیک‌های خوانایی سنجی و تعیین ضریب درگیری عیار. پژوهش‌های علوم انسانی، ۲ (۳)، ۷۱-۹۴.

- داداشی، ایمان و نوروزی، محمد (۱۳۹۹). بررسی اثر میانجی خوانایی گزارشگری مالی بر رابطه بین مدیریت سود و هزینه سرمایه. *دانش حسابداری*، ۱۱ (۱)، ۱۵۷-۱۳۵.
- داداشی، ایمان (۱۳۹۹). بررسی اثر میانجی خوانایی گزارشگری مالی بر رابطه بین مدیریت سود و هزینه سرمایه. *دانش حسابداری*، ۲ (۴)، ۱۵۳-۱۷۳.
- رضوانی، فربا (۱۳۹۸). خوانایی گزارشگری مالی و هزینه‌های حسابرسی. *چشم انداز حسابداری و مدیریت*، ۱۸ (۲)، ۱۱۲-۱۱۸.
- رضائی پیته نوئی، یاسر و صفری گرایلی، مهدی (۱۳۹۷). خوانایی گزارشگری مالی و احتمال گزارشگری مالی متقلبانه. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۳۸ (۴)، ۴۳-۵۸.
- صفری گرایلی، مهدی و رضائی پیته نوئی، یاسر (۱۳۹۷). توانایی مدیریت و خوانایی گزارشگری مالی: آزمون نظریه علامت‌دهی. *دانش حسابداری*، ۳۳ (۲)، ۲۱۸-۱۹۱.

- Abernathy, J.L., Guo, F., Kubick, T.R. & Masli, A. (2019). Financial statement footnote readability and corporate audit outcomes. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 38(2), 1-26.
- Hassan, M.K., Abu Abbas, B., & Nathan Garas, S. (2019). Readability governance and performance: A test of the obfuscation hypothesis in Qatari listed firms. *Corporate Governance. The International Journal of Business in Society*, 19, (2), 270-298
- You, H., & Zhang, X. (2009). Financial reporting complexity and investor underreaction to information. *Review of Accounting Studies*, 14, 559-586.
- Goodarzi, M. A. & Firoozabadi, A. (2005). Reliability and validity of the padua inventory in an Iranian population. *Behavior Research and Therapy*, 43(1), 43- 54.
- Kaplan, H & Sadock, B (2015). *Synopsis of Psychiatry: Behavioral Science and Clinical Psychiatry*. Translator: Rezaee, F. Tehran: Arjmand press.
- Mac Donald, A. M. & De Silva, D. (1999). The assessment of obsessiveness using the padua Inventory: It's In a British Non- Clinical sample. *Personality and Individual Differences*, 27(1), 1027- 1046.
- Abidin, S., & Ahmad-Zaluki, N. A. (2012). Auditor industry specialism and reporting timeliness. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 65(3), 873-878.
- Abramowitz, J. S., Franklin, M. E., Bux, D. A., Zoelner, L. A. & Feeny, N. C. (2015). Cognitive-behavioral therapy with and without medication in the treatment of obsessive compulsive disorder. *Professional Psychology: Research and Practice*, 33(1), 162-168.
- Ajina, A., Danielle, S., & Lakhal, F. (2016). Corporate disclosures, information asymmetry and stock-market liquidity in France. *The Journal of Applied Business Research*, 31(4), 223-238.
- Ajina, A., Danielle, S., & Lakhal, F. (2016). Corporate disclosures, information asymmetry and stock-market liquidity in France. *The Journal of Applied Business Research*, 31(4), 223-238.
- Allee, Kristian, D., Anderson, L.S., & Crawley, M.J. (2018). *The impact of linguistic distance and financial reporting readability on foreign holdings of U.S. stocks*. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3254396>.
- Andouz, Z., Dolatshahi, B., Mostagh, N. & Dadkhah, A. (2016). The Efficacy of Metacognitive Therapy on Patients Suffering from Pure Obsession. *Iranian Journal of Psychiatry*, 7(1), 11-21.
- Asay, S., Elliott, B. & Rennekamp, K. (2018). Firm performance, reporting goals and language choices in narrative disclosures. *Journal of Accounting and Economics*, 65(2), 380-398.

- Bai, X., Dong, Y., & Hu, N. (2019). Financial report readability and stock return synchronicity. *Applied Economics*, 51(4), 346-363.
- Balsamo, M. (2010). Anger and depression: Evidence of a possible mediating role for rumination. *Psychological Reports*, 106(5), 3-12
- Beach, L. R., & Mitchell, T. R. (1987). Image theory: Principles, goals, and plans in decision making. *Acta Psychologica*, 66(2), 201-220.
- Bell, T., Landsman, W., & Shackelford, D. (2011). Auditors' perceived business risk and audit fees: Analysis and evidence. *Journal of Accounting Research* 39(3), 35-43.
- Bloomfield, R. (2008). Discussion of annual report readability, current earnings, and earnings persistence. *Journal of Accounting and Economics*, 45(2-3), 248-252.
- Bonsall, S.B., & Miller, B.P. (2017). The impact of narrative disclosure readability on bond ratings and the cost of debt. *Current Psychology*, 22(4), 608-643.
- Boubaker, S., Gounopoulos, D., & Rjiba, H. (2019). Annual report readability and stock liquidity. *Financial Markets, Institutions and Instruments*, 28(2), 159-186.
- Chamberlain, S. R., Muller, U., Blackwell, A. D., Clark, L., Robbins, T. W., & Sahakian, B. J. (2017). Neurochemical modulation of response inhibition and probabilistic learning in humans. *Science*, 311(5762), 861-863.
- Chia-Chun, H., Kai, W.H., & Yao, Z. (2016). Analyst report readability and stock returns. *Journal of Business Finance & Accounting*, 43(1-2), 98-130.
- Courtis, K. (2004). Corporate annual report graphical communication in Hong Kong: Effective or misleading? *The Journal of Business Communication*, 34(3), 269-288.
- DeFond, M. & Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*, 58(4), 275-326.
- De Franco, G., Hope, K., Vyas, G., & Zhou, Y. (2015). Analyst report readability. *Contemporary Accounting Research*. 32(1), 76-104
- Ertugrul, M., J. Lei, J. Qiu, & Wan, D. (2017). Annual report readability, tone ambiguity, and the cost of borrowing. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 52(2), 811-836.
- Farkas, D., & Orosz, G. (2013). The link between ego-resiliency and changes in Big Five traits after decision making: The case of Extraversion. *Personality and Individual Differences*, 55(7), 440-445.
- Fava, L., Bellantuono, S., Bizzi, A., Cesario, M.L., Costa, B., & De Simoni, E. (2014). Review of Obsessive Compulsive Disorders Theories. *Global Journal of Epidemiology and Public Health*, 1 (1), 1-13.
- Finucane, M. L., A. Alhakami, P. Slovic, & Johnson., M. (2000). The affect heuristic in judgments of risks and benefits. *Journal of Behavioral Decision Making*, 13(1), 1-17.
- Harkin, B., & Kessler, K. (2012). Deficient inhibition of return in subclinical OCD only when attention is directed to the threatening aspects of a stimulus. *Depression And Anxiety*, 29(9), 807-815.
- Hassan, M.K., Abu Abbas, B., & Nathan Garas, S. (2019). Readability, governance and performance: A test of the obfuscation hypothesis in Qatari listed firms, *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 19, (2), 270-298.
- Hasan, M.M. (2017). *Managerial Ability, Annual Report Readability and Disclosure Tone* (April 23, 2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2957135>.

- Henseler, I., Gruber, O., Kraft, S., Krich, C., Reith, W., & Falkai, P. (2018). Compensatory hyperactivations as markers of latent working memory dysfunctions in patients with obsessive compulsive disorder: an fMRI study. *J. Psychiatry Neurosci*, 33 (3), 209-215.
- Herbst, N. & Kulz, A., K. (2016). Mindfulness-based cognitive therapy in obsessive-compulsive disorder – A qualitative study on patients' experiences. *Bio Med Central Psychiatry*, 12(1), 185-195.
- Julien, D., O'Connor, K. P., & Aardema, F. (2007). Intrusive thoughts, obsessions, and appraisals in obsessive-compulsive disorder: a critical review. *Clin Psychol Rev*, 27(3), 366-383. doi: 10.1016/j.cpr.2006.12.004
- Kaplan, H., & Sadock, B. (2007). *Synopsis of Psychiatry: Behavioral Science and Clinical Psychiatry*.
- Kashdan, T. B., & Roberts, J. E. (2017). Social anxiety, depressive symptoms, and post-event rumination: Affective consequences and social contextual influences. *Journal of Anxiety Disorders*, 21(4), 284- 301.
- Keren, G. (1996). Perspectives of behavioral decision making: some critical notes. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 65(4), 169-178.
- Kida, T., & Smith, J. (1995). The encoding and retrieval of numerical data for decision making in accounting contexts: model development. *Accounting, Organizations and Society*, 20(3), 585-610.
- Krishnan, G. and C. & Wang. H. (2015). The relation between managerial ability and audit fees and going concern opinions. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 34(3), 139-160.
- Lee, H., V. Mande, & Ortman, R. (2004). The effect of audit committee and board of director independence on auditor resignation. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 23 (2), 131–146.
- Li, F. (2010). Textual analysis of corporate disclosure: A survey of the literature. *Journal of Accounting Literature*, 29 (1), 143–165.
- Li, K., Ramos, F., & Rogo, R. (2018). Earnings management and annual report readability. *Journal of Accounting and Economics*, 63(2), 1–25.
- Lim, E. K.Y., Chalmers, K., & Hanlon, K. (2018). The influence of business strategy on annual report readability. *Journal of Accounting and Public Policy* 37(1), 65-81.
- Lopatka, C., & Rachman, S. (1995). Perceived responsibility and compulsive checking: An experimental analysis . *Behaviour Research and Therapy*, 33(6), 673.
- Lucey, J. V., Kearns, C., Tone, Y. & Rush, G. (2017). Effectiveness of group-based cognitive-behavioural therapy in patients with obsessive-compulsive disorder. *The Psychiatrist*, 34(2), 6-9.
- Luo, J-h., Li, X. & Chen, H. (2018). Annual report readability and corporate agency costs. *China Journal of Accounting Research*, <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2018.04.001>.
- Mellers, B. A. (2000). Choice and the relative pleasure of consequences. *Psychological Bulletin*, 126(4), 910-924.
- Salkovskis, PM. (1989). Cognitive-behavioural factors and the persistence of intrusive thoughts in obsessional problems. *Behaviour Research and Therapy*, 27(4), 677-682.
- Salkovskis, PM., Anholt, G.E., & Kalanthroff, E. (1989). Recent Advances in Research on Cognition and Emotion in OCD: A Review. *Current Psychiatry Reports*, 15(12), 416- 420.
- Saxena, S., Brody, A.L., Ho, M.L, Alborzian, S., Ho, M.K., Maidment, K.M., & et al. (2016). Cerebral metabolism in major depression and obsessive-compulsive disorder occurring separately and concurrently. *Biol Psychiatry*, 50(2), 159-70.

- Sherry, S. B., Richards, J. E., Sherry, D. L., & Stewart, S. H. (2014). Selfcritical perfectionism is a vulnerability factor for depression but not anxiety: A 12-month, 3-wave longitudinal study. *Journal of Research in Personality*, 52(7), 1-5.
- Shu, S. Z. (2000). Auditor resignations: Clientele effects and legal liability. *Journal of Accounting and Economics*, 29(2), 173-205.
- Sultan, M. (2016). *Annual Report Readability and the Audit Function. PhD thesis, University of Leeds*.
- Tan, H., Ying Wang, E., Zhou, B. (2015). How Does Readability Influence Investors' Judgments? Consistency of Benchmark Performance Matters. *American Accounting Association*, 90 (2), 371-393.
- Taylor, S., & Purdon, C. (2016). Responsibility and hand washing .behavior.*Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 51(1),43–50
- Watkins, L.H., Sahakian, BJ., Robertson, MM., Veale, DM., Rogers, RD., Pickard, KM., & et al. (2015). Executive function in Tourette's syndrome and obsessive-compulsive disorder. *Psychol Med*, 35(3), 571–582.
- Wells, A. (2000). *Emotional Disorders and Metacognition: Innovative Cognitive Therapy*. Chichester, UK: Wiley.
- Williams, M., Turkheimer, E., Schmidt, K.M., & Oltmanns, TF. (2017). Ethnic identification biases responses to the Padua Inventory for obsessive-compulsive disorder. *Assessment*, 12 (2), 174-185.